

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

21. juni 2018*

»Præjudiciel forelæggelse – samarbejde om civile retlige spørgsmål – forordning (EF) nr. 44/2001 – kompetence i sager om individuelle arbejdsaftaler – artikel 20, stk. 2 – arbejdsgiveren sagsøgt ved retterne i den medlemsstat, på hvis område han har bopæl – arbejdsgiverens modkrav – afgørelse af, hvilken ret der er kompetent«

I sag C-1/17,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Corte d'appello di Torino (appeldomstolen i Torino, Italien) ved afgørelse af 21. december 2016, indgået til Domstolen den 2. januar 2017, i sagen

Petronas Lubricants Italy SpA

mod

Livio Guida,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, L. Bay Larsen, og dommerne J. Malenovský, M. Safjan (refererende dommer), D. Šváby og M. Vilaras,

generaladvokat: Y. Bot,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Petronas Lubricants Italy SpA ved avvocati L. Failla, G. Crespi og A. Valentini,
- Livio Guida ved avvocati U. Oliva og C. Germano,
- den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato P. Pucciariello,
- Europa-Kommissionen ved M. Heller og F. Moro, som befuldmægtigede,

* Processprog: italiensk.

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 7. marts 2018,
afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 20, stk. 2, i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001, L 12, s. 1).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Livio Guida, som har bopæl i Polen, og dennes tidligere arbejdsgiver, det italienske selskab Petronas Lubricants Italy SpA (herefter »PL Italy«), vedrørende dette selskabs afskedigelse af ham.

Retsforskrifter

- 3 Følgende fremgår af 11., 12., 13. og 15. betragtning til forordning nr. 44/2001:
 - »(11) Kompetencereglerne bør frembyde en høj grad af forudsigelighed og være baseret på sagsøgtes bopæl som det principielle kriterium, og dette kompetencekriterium bør altid kunne gøres gældende, undtagen i enkelte velafgrænsede tilfælde, hvor det på grund af sagens genstand eller af hensyn til parternes aftalefrihed er berettiget at lægge et andet tilknytningsmoment til grund. For at gøre de fælles regler mere gennemsigtige og undgå kompetencekonflikter bør juridiske personers bopæl defineres selvstændigt.
 - (12) Som kompetencekriterium bør sagsøgtes bopæl suppleres med alternative kriterier baseret på en sags nære tilknytning til en bestemt ret eller på hensynet til god retspleje.
 - (13) For forsikringsaftaler, forbrugeraftaler og arbejdsaftaler er det ønskeligt at beskytte den svage part ved hjælp af kompetenceregler, der er gunstigere for denne parts interesser end de almindelige kompetenceregler.
- [...]
- (15) Af hensyn til en harmonisk retspleje er det nødvendigt at mindske risikoen for parallelle retssager mest muligt og undgå, at der træffes indbyrdes uforenelige retsafgørelser i to medlemsstater. Der bør være en klar, effektiv mekanisme til at afgøre tilfælde af litispendens og indbyrdes sammenhængende krav og til at afhjælpe problemer som følge af forskellene mellem de enkelte medlemsstaters lovgivning med hensyn til, på hvilket tidspunkt en sag anses for anlagt. Med henblik på anvendelsen af denne forordning bør dette tidspunkt defineres selvstændigt.«
- 4 I henhold til denne forordnings artikel 6, nr. 3), der findes i kapitel II, afdeling 2, med overskriften »Specielle kompetenceregler«, kan en person, der har bopæl på en medlemsstats område, sagsøges i en anden medlemsstat, »når der er tale om et modkrav, der udspringer af den samme aftale eller det samme forhold, som hovedkravet støttes på, ved den ret, hvor sagen om hovedkravet er anlagt«.
- 5 Nævnte forordnings kapitel II, afdeling 5, der består af artikel 18-21, fastsætter kompetencereglerne i sager om individuelle arbejdsaftaler.

6 Samme forordnings artikel 18, stk. 1, bestemmer:

»I sager om individuelle arbejdsaftaler afgøres kompetencen efter denne afdeling, jf. dog artikel 4 og artikel 5, nr. 5).«

7 Artikel 19 i forordning nr. 44/2001 fastsætter:

»En arbejdsgiver, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges:

1) ved retterne i den medlemsstat, på hvis område han har bopæl, eller

2) i en anden medlemsstat:

- a) ved retten på det sted, hvor arbejdstageren sædvanligvis udfører sit arbejde, eller ved retten på det sidste sted, hvor han sædvanligvis udførte sit arbejde, eller
- b) såfremt arbejdstageren ikke sædvanligvis udfører eller udførte sit arbejde i et bestemt land, ved retten på det sted, hvor den virksomhed, som har antaget arbejdstageren, er eller var beliggende.«

8 Forordningens artikel 20 bestemmer:

»1. En arbejdsgiver kan kun anlægge sag ved retterne i den medlemsstat, på hvis område arbejdstageren har bopæl.

2. Denne afdeling berører ikke retten til at fremsætte modkrav ved den ret, der behandler hovedkravet i overensstemmelse med denne afdeling.«

9 Nævnte forordnings artikel 21er affattet således:

»Denne afdeling kan kun fraviges ved en aftale om værneting:

1) der er indgået, efter at tvisten er opstået, eller

2) der giver arbejdstageren ret til at anlægge sag ved andre retter end dem, der er nævnt i denne afdeling.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

10 Livio Guida blev ansat ved selskabet PL Italy i 1982 og blev i 1996 udstationeret til det polske koncernselskab Petronas Lubricants Poland sp. z o.o. (herefter »PL Poland«), som er 100% ejet af PL Italy, hvor han var ansat som administrerende direktør og fra 1998 som direktør. I 2001 indgik han en parallel tidsbegrænset ansættelsesaftale med PL Poland, som var underlagt polsk ret, og som flere gange blev forlænget, senest indtil den 30. april 2016. Ved to skrivelser af henholdsvis 17. og 29. april 2014 blev der fremsat flere disciplinære klager mod ham, navnlig for ved flere lejligheder at have anmodet PL Poland om, og opnået, godtgørelse for tjenesterejser, som reelt omfattede perioder, hvor han havde haft ferie, for at have vildledt PL Italy i forbindelse med betaling af beløb, som skulle sikre nettoværdien af hans løn i polske złoty for årene 2012 og 2013, ved at meddele selskabet en kurs polske złoty/euro, som var gunstigere for ham end den officielle kurs, og for uberettiget at have fået udbetalt en årlig godtgørelse fra PL Poland som kompensation for ikke afholdt ferie for årene 2008-2014.

11 Ved skrivelse af 28. maj 2014 blev Livio Guida – efter selskabets opfattelse med føje – afskediget. Ved en anden skrivelse af samme dato blev han meddelt, at hans ansættelsesforhold med PL Poland ophørte med omgående virkning.

- 12 Den 31. juli 2014 sagsøgte Livio Guida PL Italy ved Tribunale di Torino (retten i Torino), idet han nedlagde påstand om, at det blev fastslået, at hans afskedigelse var uberettiget og under alle omstændigheder ulovlig, og at PL Italy tilpligtedes at betale erstatning i henhold til italiensk ret samt erstatning for den ikke-økonomiske skade, han havde lidt som følge af afskedigelsens krænkende karakter. Livio Guida gjorde i denne henseende gældende, at de disciplinære klager mod ham var fremsat for sent og var for generelle, og at de forhold, som han blev foreholdt, ikke havde fundet sted.
- 13 PL Italy indgav svarskrift den 5. december 2014 og nedlagde påstand om frifindelse. Selskabet fremsatte modkrav og nedlagde påstand om, at Livio Guida skulle tilpligtes at tilbagebetale 143 816,29 EUR, som han uberettiget havde modtaget i form af godtgørelse for tjenesterejser, compensation for ikke afholdt ferie og for meget udbetalt ved anvendelse af forkerte polske złoty/euro-kurser, idet selskabet præciserede, at det ved overdragelsesaftale af 3. december 2014 havde overtaget PL Polands tilgodehavende mod Livio Guida.
- 14 Livio Guida gjorde gældende, at de italienske retter i henhold til artikel 20, stk. 1 og 2, og artikel 6, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 savnede kompetence til at påkende PL Italys modkrav.
- 15 Ved dom offentliggjort den 14. september 2015 pålagde Tribunale di Torino (retten i Torino) PL Italy at betale Livio Guida et beløb på 100 000 EUR for den lidte ikke-økonomiske skade som følge af afskedigelsens krænkende karakter og frifandt i øvrigt PL Italy og erklærede sig inkompetent til fordel for de polske retter med hensyn til PL Italys modkrav.
- 16 I denne henseende lagde denne ret til grund, at Livio Guida havde godtgjort, med behørig dokumentation herfor, at han havde bopæl i Polen.
- 17 Denne ret var imidlertid af den opfattelse, at selv om artikel 20, stk. 2, i forordning nr. 44/2001 indfører en undtagelse fra arbejdsgivernes pligt til at fremsætte krav mod egne ansatte i det land, hvor de ansatte har bopæl, finder denne undtagelse alene anvendelse, når en arbejdsgiver gør krav gældende, der udspringer af vedkommendes retsstilling, men finder derimod ikke anvendelse, når en arbejdsgiver gør krav gældende, som oprindeligt ikke er arbejdsgiverens egne, men er blevet overtaget efterfølgende gennem aftale.
- 18 PL Italy har iværksat appel ved den forelæggende ret, Corte d'appello di Torino (appeldomstolen i Torino, Italien), og nedlagt påstand om frifindelse for betaling af erstatning for ikke-økonomisk skade og har genfremsat sit modkrav.
- 19 Denne ret har rejst spørgsmålet, om en arbejdsgiver, der har bopæl på en EU-medlemsstats område, og som i medfør af artikel 19 i forordning nr. 44/2001 er blevet sagsøgt af en tidligere ansat ved retterne i denne medlemsstat, henset til artikel 20, stk. 2, i forordning nr. 44/2001, har mulighed for at fremsætte et modkrav mod denne arbejdstager ved den ret, der behandler hovedkravet.
- 20 Såfremt en sådan mulighed kan udledes af artikel 20, stk. 2, i forordning nr. 44/2001 ønsker den forelæggende ret oplyst, om denne bestemmelse ligeledes giver den ret, der behandler hovedkravet, kompetence i tilfælde, hvor for det første det af arbejdsgiveren fremsatte modkrav vedrører et tilgodehavende overdraget af en anden person, som i medfør af en parallel ansættelsesaftale ligeledes var arbejdsgiver for den samme ansatte, og hvor for det andet modkravet er baseret på en aftale om overdragelse af tilgodehavendet, der blev indgået mellem den sagsøgte arbejdsgiver og den oprindelige indehaver af tilgodehavendet på et senere tidspunkt end arbejdstagerens anlæggelse af sagen om hovedkravet.

21 På denne baggrund har Corte d'appello di Torino (appellretten i Torino) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

- »1) Kan en arbejdsgiver, der har bopæl på en medlemsstats område, og som (i medfør af artikel 19 i forordning nr. 44/2001) er blevet sagsøgt af en tidligere ansat ved retterne i den medlemsstat, på hvis område arbejdsgiveren har bopæl, i overensstemmelse med forordningens artikel 20, stk. 2, fremsætte et modkrav mod arbejdstageren ved den ret, der behandler hovedkravet?
- 2) Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende, har den ret, der behandler hovedkravet, da fortsat kompetence i henhold til artikel 20, stk. 2, i forordning nr. 44/2001, selv om det af arbejdsgiveren fremsatte modkrav vedrører et tilgodehavende, som oprindeligt ikke tilhørte arbejdsgiveren, men en anden person (der på samme tid er arbejdsgiver for samme arbejdstager i en parallel ansættelsesaftale), og modkravet er baseret på en aftale om overdragelse af tilgodehavendet, der blev indgået mellem arbejdsgiveren og den oprindelige ejer af tilgodehavendet på et senere tidspunkt end arbejdstagerens fremsættelse af hovedkravet?»

Om de præjudicielle spørgsmål

- 22 Med de præjudicielle spørgsmål, som skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 20, stk. 2, i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at den giver arbejdsgiveren ret til – ved den ret, hvor en arbejdstager forskriftsmæssigt har anlagt sag om hovedkravet – at fremsætte et modkrav, der støttes på en aftale om overdragelse af et tilgodehavende indgået mellem arbejdsgiveren og tilgodehavendets oprindelige indehaver på et senere tidspunkt end tidspunktet for anlæggelsen af sagen om dette hovedkrav.
- 23 Det bemærkes i denne henseende, at for tvister vedrørende arbejdsaftaler fastsætter afdeling 5 i kapitel II i forordning nr. 44/2001 for det første en række regler, der, som det fremgår af 13. betragtning til denne forordning, tilsigter at beskytte den svage part i aftalen ved hjælp af kompetenceregler, der er gunstigere for denne parts interesser (dom af 14.9.2017, Nogueira m.fl., C-168/16 og C-169/16, EU:C:2017:688, præmis 49).
- 24 Disse regler gør det således muligt for arbejdstageren at sagsøge sin arbejdsgiver for den ret, som arbejdstageren anser for at være nærmest sine interesser, idet de giver vedkommende mulighed for at anlægge sag ved retterne i den medlemsstat, hvor arbejdstageren har sin bopæl, eller for retten på det sted, hvor arbejdstageren sædvanligvis udfører sit arbejde, eller, når dette arbejde ikke udføres i ét land, for retten på det sted, hvor den virksomhed, der har ansat arbejdstageren, befinder sig. Bestemmelserne i denne afdeling begrænser ligeledes arbejdsgiverens ret til valg af værneting ved sagsanlæg mod arbejdstageren samt muligheden for at fravige de kompetenceregler, der er fastsat i denne forordning (dom af 14.9.2017, Nogueira m.fl., C-168/16 og C-169/16, EU:C:2017:688, præmis 50).
- 25 For det andet er de bestemmelser, der er indeholdt i afdeling 5 i kapitel II i forordning nr. 44/2001, ikke blot særregler, men også udtømmende regler (dom af 14.9.2017, Nogueira m.fl., C-168/16 og C-169/16, EU:C:2017:688, præmis 51).
- 26 Hvad angår modkrav er reglen i artikel 6, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 blevet indsat i forordningens artikel 20, stk. 2 (dom af 22.5.2008, Glaxosmithkline og Laboratoires Glaxosmithkline, C-462/06, EU:C:2008:299, præmis 22).
- 27 Når dette er sagt, fremgår det af selve ordlyden af artikel 20, stk. 2, i forordning nr. 44/2001, at arbejdstagerens anvendelse af kompetenceregler, der er gunstigere for denne parts interesser, ikke berører retten til at fremsætte modkrav ved den ret, der behandler hovedkravet.

- 28 Det følger heraf, at så længe arbejdstagerens valg af rette værneting til behandlingen af dennes krav respekteres, er formålet om fortrinsbehandling af denne arbejdstager opnået, og der er ikke grundlag for at begrænse muligheden for at behandle dette krav sammen med et modkrav som omhandlet i artikel 20, stk. 2, i forordning nr. 44/2001.
- 29 Hvad angår begrebet »modkrav«, som ikke er defineret i artikel 20, stk. 2, i forordning nr. 44/2001, skal der – henset til det, der er anført i denne doms præmis 26 – tages hensyn til begrebet »modkrav« i artikel 6, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 som fortolket af Domstolen. Det fremgår således af Domstolens praksis, at det er af retsplejemæssige hensyn, at det særlige værneting for modkrav giver parterne mulighed for at lade alle deres respektive krav, som har en fælles oprindelse, afgøre under én og samme sag og af samme retsinstans. Således undgås en lang række overflødige retssager (dom af 12.10.2016, Kostanjevec, C-185/15, EU:C:2016:763, præmis 37).
- 30 En sådan fælles oprindelse for hovedkrav og modkrav kan findes i en kontrakt, eller – således som generaladvokaten har anført i punkt 42 i forslaget til afgørelse – i en faktisk situation som den i hovedsagen omhandlede.
- 31 Det bemærkes i denne henseende, at Livio Guida havde indgået en ansættelsesaftale med PL Italy, som 100% ejede PL Poland, før indgåelsen af en særlig »parallel« ansættelsesaftale med PL Poland, som PL Italy støtter sit modkrav på. Selv om den sag, som Livio Guida har anlagt, vedrører den oprindelige aftale, udspringer PL Italys afskedigelse af Livio Guida, som Livio Guida anfægter i denne sag, af de samme forhold som dem, hvorpå PL Italys modkrav støttes.
- 32 Under sådanne omstændigheder må det konstateres, at Livio Guidas og PL Italys respektive krav har en fælles oprindelse som omhandlet i den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 29, og at den ret, der behandler hovedkravet, følgelig er kompetent til at behandle modkravet.
- 33 Eftersom den ret, der behandler arbejdstagerens hovedkrav, ikke på forhånd var kendt af arbejdsgiveren, kan det forhold, at denne arbejdsgiver først har erhvervet de tilgodehavender, hvorpå modkravet støttes, efter sagen blev indbragt for denne ret, endelig ikke have betydning.
- 34 Det følger af det ovenstående, at artikel 20, stk. 2, i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at den i en situation som den i hovedsagen omhandlede giver arbejdsgiveren ret til – ved den ret, hvor en arbejdstager forskriftsmæssigt har anlagt sag om hovedkravet – at fremsætte et modkrav, der støttes på en aftale om overdragelse af et tilgodehavende indgået mellem arbejdsgiveren og tilgodehavendets oprindelige indehaver på et senere tidspunkt end tidspunktet for anlæggelsen af sagen om dette hovedkrav.

Sagsomkostninger

- 35 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

Artikel 20, stk. 2, i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område skal fortolkes således, at den i en situation som den i hovedsagen omhandlede giver arbejdsgiveren ret til – ved den ret, hvor en arbejdstager forskriftsmæssigt har anlagt sag om

hovedkravet – at fremsætte et modkrav, der støttes på en aftale om overdragelse af et tilgodehavende indgået mellem arbejdsgiveren og tilgodehavendets oprindelige indehaver på et senere tidspunkt end tidspunktet for anlæggelsen af sagen om dette hovedkrav.

Underskrifter